

Romaanse architectuur in Aragón: Huesca

Dit document geeft een summiere beschrijving van de Romaanse kunst en architectuur in de provincie Huesca (in Aragón).

De kleine en moedige koning van Aragón kreeg, vanaf de 11de eeuw, al snel hoogte van de eerste Romaanse stijl die van het oostelijk gedeelte van het schiereiland Spanje binnen kwam drijven.

In Jaca (Huesca) werd zijn cathedraal opgericht die werd omgevormd tot een van de eerste Romaanse bedevaart gebouwen in Spanje en daarmee werd de ontwikkeling van de architectonische bouw en beeldhouwkunst van het noordelijke gedeelte van het schiereiland afgebakend.

Door deze actie zal het je niet verbazen dat er in de provincie van Huesca, Jacetania, Sobrarbe,

Ribagorza en Somontano honderden kleinere en grotere kerken en Romaanse kloosters gebouwd zijn.

Deze stroming komt ook terecht in het gebied dat Vijf valleien genoemd wordt en wat in het noorden van Zaragoza ligt.

Dit is de reden dat grote Romaans-spaanse namen zoals Jaca, Loarre, San Juan de la Peña, Ágüero, Roda de Isábena, Obarra, Siresa, Uncastillo, Sos del Rey Católico etc. aan deze stroming verbonden zijn.

De grote architectonische kwaliteit, beeldhouwkunst en schilderkunst van het Romaanse Aragón, gaan heel goed samen met het mooie berglandschap van de pre-pyreneëën (je moet niet uit het oog verliezen dat één van hoofdtakken van de Camino de Santiago uit Frankrijk door de pyreneëën loopt, van Somport door Jaca richting het westen).

Deze tekst is geschreven op basis van het boek "Rutas románicas en Aragón" de EDICIONES ENCUENTRO en beperkt zich tot Huesca.

Kenmerken van de Romaanse architectuur in Aragón: Huesca

Mozarabisch en Eerste Romaanse stijl

Gedurende de 11de eeuw kwam vanaf Italië (Lombardía) en Catalonië een bouwstijl die eerste Romaanse stijl werd genoemd en die gekarakteriseerd werd door het gebruik van "sillarejo" (bewerkte stenen) en de afwezigheid van monumentale beeldhouwkunst.

In Aragón zijn de streken Sobrarbe en Ribagorza het meest beïnvloed door deze stijl.

Ook in Serrablo werden typische kerken gebouwd waarover de geleerde het nog niet eens zijn of deze van oorsprong Romaans of Mozarabisch zijn.

Vroeg Romaans of Internacionaal

Door de pyreneese bergpas van Somport kwam een stijl die vanuit meerdere gebieden afkomstig was. Deze gebeurtenis was één van de meest relevante van de kunstgeschiedenis van middeleeuws Spanje. Deze stijl werd "románico internacional" genoemd en bevatte een grote rijkdom aan beeldhouwkunst zoals "canecillos" (architectonische bewerkte stenen, meestal onder het dak), kapiteel (bekroning van een zuil), timpaan (deurbekroning), etc.

De bouw van de cathedraal van Jaca is het punt dat de basis vormde voor deze stijl, voor Aragón en voor bijna geheel Spanje. De stijl verspreidde zich razend- snel via een eindeloos aantal kerken en kloosters.

Ana Iglesias para
Arteguias.com

Laat Romaans en Cisterciënzer

In de loop van de 12de eeuw werd de Romaanse stijl volwassener en werden de bouwwerken steeds ingewikkelder. De beeldhouwkunst kwam steeds verder weg te staan van de symbolische regels die gebaseerd waren op de geometrie welke decennia geleden door de vroeg Romaanse stijl waren opgelegd.

Ook begonnen er Cisterciënse kloosters te verschijnen, sober en monumentaal waar het gebruik van elementen van de veel latere, overvloedige gotische architectuur in terug te vinden zijn. Het meest opvallende voorbeeld is het prachtige klooster van Veruela.

Romaanse stijl in Jaca, Jacetania y Alto Gállego

In het noordoosten van Huesca ligt het kleine commerciële gebied Jacetania, el Alto Gállego y Serrablo waar twee belangrijke gebeurtenissen hebben plaats- gevonden.

Aan de ene kant de bouw van zeer primitieve kleine kerken waarvan niet met zekerheid is te zeggen dat hun oorsprong Romaans of Mozarabisch is.

Aan de andere kant en van groot belang zijn de eerste bouwwerken die in het tweede gedeelte van de 11de eeuw op het Spaanse grondgebied werden gebouwd in de Romaanse Internationale stijl: Catedral de Jaca, Iguacel, Santa Cruz de la Serós...

Het belang hiervan was dat men kon zeggen dat de Romaans Spaanse stijl van de 12de en 13de eeuw het gevolg was van de eerste primitieve impulsieve bouw in het noorden van Aragón gerepresenteerd door de cathedraal van Jaca.

Cathedraal van Jaca

De cathedraal van Jaca heeft grote controverse over de bouwdatum van het gebouw teweeg gebracht. Volgens sommige schrijvers praten we hier over een gebouw uit 1063 maar volgens andere is dit één of twee decenia eerder.

Hoe het ook is, het gaat hier om één van de eerste (maar niet de eerste) Spaanse gebouwen welke opgericht zijn volgens de volledige maatstaven die afkomstig zijn uit de Internationale Romaanse of Franse stijl. (tweede Romaanse stijl).

De cathedraal bestaat uit drie kerkschepen elk met verschillende steunen tussen het geheel van vrijstaande zuilen en kolommen. De dwarschepen van deze kerken bezitten een bruggehoofd met drie absides die een trotse harmonie uitstralen.

De grote poort op het westen is van een grote schoonheid met half ronde archivoltes en een scherpe levendige rand die leunt op de zuilen en de deurstijlen. Een timpaan verfraaid deze poort en twee leeuwen flankeren een chrismon of monogram van Christus.

De structuur van het bruggehoofd en de voorgevel zal nog gedurende velen decenia worden herhaald in bijna alle Romaans Spaanse stijlen en deze zou alleen in latere fases nieuwe interpretaties krijgen. Het is merkwaardig dat men op honderden kilometers, zoals in Segovia of Ávila, voorgevels en bruggehoofden kan zien die identiek zijn aan de cathedraal van Jaca. Zonder twijfel was dit gebouw het voorbeeld en de norm voor vele andere.

San Juan de la Peña

San Juan de la Peña is een klooster met de oudste oorsprong die beetje bij beetje gebouwd werd en een van de voornaamste religieuze focuspunten van Aragón was tijdens de eeuwen van het ontstaan van het koninkrijk en gedurende de herovering en uitbreiding van het zuiden.

Het kleine klooster is een opeenstapeling van de overblijfselen van de Mozarabisch en Romaanse stijlen.

Het mooiste en meest verrassende is de plaats van de bouw, beneden aan een enorme rots die Monte Pano genoemd wordt.

Wat opvalt zijn de resten van de kloostergang bestaande uit eenvoudige zuilen, dubbele en vierdubbele die de halve bogen ondersteunen.

Men noemt de bouwer Meester van San Juan de la Peña. Hij zou met zijn onmiskenbare stijl, een repertoire van scènes en uitvoeringen van het nieuwe testament en met zijn kapitelen, ook gewerkt hebben op andere plaatsen van Aragón en Navarra.

Santa Cruz de la Serós

Niet heel ver van San Juan de la Peña, ligt het vrouwen klooster dat bij het ontstaan steun kreeg van de regio, waardoor het zeer belangrijk werd gedurende de middeleeuwen. De kerk die overbleef is van het einde van de 11de eeuw en de toren misschien van het begin van de 12de.

Het is een mooie constructie van drie kerkschepen en een dwarschip. Het bruggehoofd heeft aan de buitenkant een centrale abside in de vorm van een halve trommel en aan de zijkanten een vlakke wand.

De grote klokkentoren werd gebouwd

over de kruisbalk van het zuidelijke dwarschip.

Een mysterieuze kamer opent over de dwarsvleugel op een plaats waar eigenlijk de koepel zou moeten zitten.

De voorgevel is een muur die op het westen gericht is en deze heeft een beeldhouwde timpaan met invloeden uit Jaca.

Een ander aspect dat zeker de moeite waard is, is de overvloed en kwaliteit van de bewerkte stenen ("canecillos").

De kerk van het klooster van Santa Cruz de la Serós is een magnifiek gebouw die veel gewicht in de schaal legt door zijn massiviteit welke gepresenteerd wordt door zijn trapsgewijze en harmonieuze verticale gerichtheid.

Zeer dichtbij ligt de kerk San Caprasio uit de Romaans Lombardische tijdperk. Het is een van de eerste gebouwen in Aragón in deze stijl en waarschijnlijk uit het begin van de 11de eeuw.

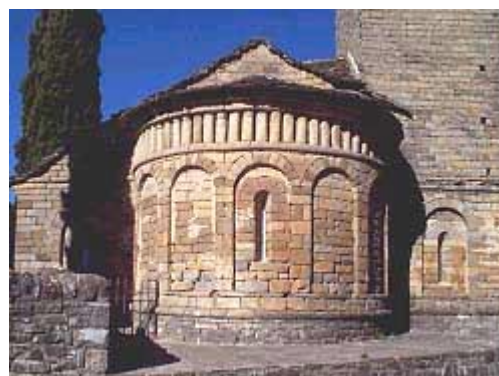
De kerken van Serrablo

De kerken van Serrablo bestaan uit een geheel van 14 tempels die gebouwd zijn halverwege de 10de tot halverwege de 11de eeuw.

Om verschillende redenen zijn deze kerken belangrijk. Het gaat hier om de oudste christelijke kerken in Spanje die nog bestaan afgezien van een aantal Asturische tempels, Mozarabische uit Castilla y León en West-Gotische.

Gezien de middeleeuwse architectuur van het tijdperk waarin de kerken gebouwd werden, is het meest typische en onderscheidende kenmerk van de kerken het verschil van mening tussen de specialisten die de kerken bij twee verschillende stijlen willen indelen. Volgens sommige gaat het hier om Mozarabische kerken en volgens anderen zijn de kerken van een primitievere fase (vermengd met het Mozarabische), de Romaans Lombardische stijl.

Het is normaal dat een kerkschip rechthoekig is en een eenheid vormt met het halfronde bruggehoofd. Dit bijzondere berust op het feit dat de originele decoratie van de muren van de absides bestaan uit lambrisering van dikke verticale afdeklatten en blinde of stomme "arcuaciones" in het onderste gedeelte.

De torens zijn erg mooi en gracieus met kleine boogramen, ondersteund door kleine zuilen waarvan de zuilschacht gemaakt is door middel van op elkaar gelegde cilindrische stenen trommels.

Deze kerken van Serrablo kan je tegen komen aan de rand van de rivier Gállego. Ze zijn uitgeroepen tot artistieke historische monumenten. Het betreft hier de kerken van Ordovés, Rasal, Lasieso, Arto, Isún, Satué, Lárrade, S. Juan de Busa, Oliván, Orós Bajo, Susín, Basarán (trasladada a Formigal) Otal, S. Juan de Espierre en San Bartolomé de Gavín.

San Bartolomé de Gavín

Een kerk met een rechthoekige kerkschip en bruggehoofd welke praktisch geruïneerd werd aangetroffen, is vrijwel geheel hersteld door de vereniging van vrienden van Serrablo (Asociación de Amigos del Serrablo).

Het originele wat bewaard is gebleven en wat het mooiste is van de originele kerk en één van meest belangrijke elementen van het Mozarabische in Serrablo, is de hoge klokkentoren. Deze heeft ook het karakteristieke grote raam van drie hoefijzervormige bogen en lambrisering van dikke afdeklatten met daaronder enkele verborgen circelvormige gewelfstenen omlijst door vierhoekige lijsten.

San Pedro de Lárrade

Deze is het prototype van de kerken in Serrablo (ofschoon door een andere reden dan de rest) vanwege de Latijnse kruisvorm die gevormd wordt door twee kleine kapellen aan de zijkant.

Het lijkt geen twijfel dat door de evenwichtige omvang, de passende muur- decoratie, de plaats en de geweldige restauratie deze kerk van San Pedro de Lárrade de mooiste is van alle Mozarabische kerken in Serrablo. Dit werd gedeclareerd in het 'Monumento Nacional' in 1931.

Het bruggehoofd is half rond met gedecoreerde muren en lambrisering van dikke parallele en verticale afdeklatten

In de westelijke muren van de kapellen zitten kleine poorten die uitgediept zijn in een rechthoekige omlijsting van ijzeren namaak bogen.

De hoofdpoot is in de zuidelijke muur. Deze is halfrond met schuin afgesneden kanten, waardoor het net een hoefijzer lijkt. De poort is uitgediept en uitgevoerd met een dubbele rechthoekige omlijsting.

De toren is hoog en rank met de karakteristieke boogvensters met middenzuil en drie openingen.

©romanicoaragones.com, cedida a arteguias.com

San Juan Bautista de Rasal

Het is duidelijk dat de kerk San Juan Bautista de Rasal, die nodig gerestaureerd moet worden, een architectonische waarde toevoegd aan de mooie schilderijen die binnen in de absides te vinden zijn.

Deze schilderijen zijn ontdekt door een deskundige van de Romaans-aragonesese stijl, Antonio García Omedes (www.romanicoaragones.com), die middels verschillende communicatiemiddelen en contact met overheden onvermoeibaar door blijft vechten om haar herstel te bewerkstelligen.

Romaanse architectuur in Sobrarbe en Ribagorza

De historische gebieden Sobrarbe en Ribagorza vormen het noord-oostelijke gebied van de provincie Huesca en van Aragón.

Twee van de drie beginnende graafschappen werden opgericht uit het koninkrijk van Aragón.

Na verschillende gedaanteverwisselingen werden deze verenigd door de koning van Navarra, Sancho el Mayor en door Ramiro I.

De Romaanse kunst in Sobrarbe en Ribagorza is, ondanks de tijdperken en verschillende sub-stijlen, grotendeels gevormd door de Lombardische stijl die rijk voorhanden was in de oostelijke pyreneeën.

Klooster van Santa María de Obarra

De kerk van het oude klooster van María de Obarra is een van de meest primitieve en belangrijkste Romaanse bouwwerken van het gehele erfgoed van Spanje.

Men weet dat dit klooster, opgericht halverwege de 9de eeuw, al snel veranderde in een van de belangrijkste spirituele plekken van de Ribagorza.

De kerk die we tegenwoordig kunnen zien, heeft men hoogstwaarschijnlijk gebouwd in de laatste decennia van de 10de eeuw en de eerste jaren van de 11de eeuw in een Romaans Lombardische stijl, zeer primitief en initieel.

Aan dit klooster danken we een nieuwe trend. Het is de basiliekachtige vorm van drie grote gebouwen van verschillende hoogte (de middelste is het hoogste). Het bruggehoofd heeft drie absides in een halfronde vorm

De unieke levendige muurschildering is Lombardisch en bevindt zich in de absides. Deze zijn hierdoor veranderd in zeer aantrekkelijke en esthetische nissen welke een heel bijzonder effect hebben.

Op enkele meters afstand ligt een andere, kleinere kerk, de kerk van San Pablo, een bouwwerk uit de 12de eeuw.

Het geheel van beide kerken die door de hoge bergen omringd worden, is zeker spectaculair om te zien en ook voor de spiritualiteit.

Cathedraal van Roda de Isábena

Het typische dorpje dat sinds vele eeuwen een cathedraal heeft.

Het bruggehoofd van het huidige gebouw werd opgericht aan het begin van de 11de eeuw in een Romaans Lombardische stijl.

Decennia later werd het werk hervat en werden er drie gebouwen en een voorgevel bij gebouwd in een veel latere stijl.

Het meest interessante, naast het bruggehoofd en de zuidelijke poort met de grote archivolte en de wijdse zuilen, is de prachtige kloostergang. De bogen leunen op unieke zuilen waarvan de decoratie bestaat uit eenvoudig kapiteel.

Klooster van Santa María de Alaón (Sopeira)

Zoals het klooster van Obarra was ook het klooster van Santa María de Alaón, het eindstation van Sopeira, een religieus centrum van het eenvoudige koninkrijk van Aragón.

Het klooster ligt in een prachtig landschap aan de oevers van de rivier Noguera Ribagorzana.

Dit klooster is opgericht in de 9de eeuw en verwoest aan het einde van de 10de eeuw bij een moslim razzia. Ongeveer een eeuw later, in 1078, heeft de bisschop van Roda, Ramón Dalmaz, de gemeente van de monniken gerestaureerd. Hiermee begon de initiële bouw welke in 1123 werd ingewijd.

De kerk van dit klooster heeft een basiliekachtige vorm van drie gebouwen, voltooid met bijpassende half cilindervormige absides.

Een van de meest interessante details van dit sobere en prachtige werk van de Romaans-lombardische ribagorzano is de kruising met de Romaanse stijl uit Jaca, zoals duidelijk blijkt uit de zuidelijke voorgevel die in een boog gevormd is en een christusmonogram heeft. Er is ook een geblokte lambrisering tussen de kroonlijst en de Lombardische band van de absides.

De Romaanse stijl in de bekken van Huesca en Somontano

De route door de omgeving van Huesca (Hoya de Huesca, Somontano y Monegros) leidt ons door een grondgebied waar de laatste uitlopers van de pyreneeën gecombineerd worden met de laagvlakte van Somontano.

Wat betreft de kunst, gaat het hier om een laat Romaanse stijl welke beïnvloed is door de Cisterciënzer stijl die afkomstig is van de militaire orde die Aragón beheerste.

De ontwikkeling in de voorgevels van deze Romaanse stijl is het meest opvallende. Het zijn de grote afmetingen en de talrijke archivoltes.

Een compleet ander facet zijn de uitgekozen vormen van de beeldhouwkunst en de verspilde symboliek die het meesterwerk van Alquézar een van de meest interessante van de Spaanse Romaanse stijl maken.

Er is een selectie van de monumenten gemaakt en hierin zijn opgenomen San Pedro el Viejo de Huesca, met zijn prachtige kloostergang; de kerk van het klooster van Sijena en de kloostergang van la Colegiata de Santa María de Alquézar.

Maar vergeet niet de andere bijzondere en interessante kerken te bezoeken zoals Casbas, Peralta de Alcolea, San Miguel de Foces en Ibieca, Chalamera, etc.

San Pedro el Viejo de Huesca

Het religieuze gebouw werd gebouwd op de plek waar eerst een Mozorabische tempel stond die diende voor de godsverering van de christelijke gemeenschap gedurende de lange eeuwen van de bezetting door de moslims.

Het betreft een kerk uit het eerste gedeelte van de 12de eeuw, hoewel er veel toegevoegd is in andere tijdperken zoals gebruikelijk was.

Hoewel de kerk interessant is, is het meest opvallende de prachtige kloostergang opgebouwd uit vier stellen met bogen, opgehouden door middel van dubbele vrijstaande zuilen.

Hoewel er genoeg kapiteel is welke een kopie zijn van de originele, kan men toch zeggen dat de kwaliteit buitengewoon is.

Het geheel van de bijbelse tafelen is ook terug vinden in deze kloostergang.

Klooster van Santa María de Villanueva de Sijena

Het klooster werd opgericht door de koningin Sancha in 1183 en opgedragen aan de Orden de San Juan de Jerusalén.

Het is een laat Romaanse tempel gebouwd onder de voorschriften van de Cisterciënse stijl. Hierdoor wordt door sommige de monumentale waarde betwijfeld.

Zo ook het bruggenhoofd waarvan het meest opvallend het grote zuidelijke raam van het dwarschip is, met lobben en verschillende mooi gedecoreerde archivolttes.

Zeer bijzonder is de buitengewoon grote toegangspoort van de tempel, geopend op het zuiden met veertien trompetachtige archivolts die leunen op sobere zuilen en hun kapitelen zonder versiering.

In de oude zaal Capitular hing een aantal schilderijen die nu terug te vinden zijn in het museum Arte de Cataluña, gecatalogiseerd zoals het merendeel van de Europees Romaanse kunst.

Collegiale kerk van Alquézar

Alquézar is een zeer mooie middeleeuwse plaats en zodanig ook vastgelegd door de Conjunto Histórico Artístico, welke gelegen is in de smalle ravijn van de rivier Vero.

Van oorsprong was het Moslims maar het werd heroverd door koning Sancho Ramírez in 1065.

In 1099 schonk de koning van aragonés Sancho Ramirez aan Alquézar een groep augustijnse koorheren en werd er een collegiale Romaanse kerk gebouwd welke in de 16de eeuw werd vervangen door een andere, laat gotische kerk.

In de 14de eeuw werd de gotische kloostergang gebouwd, maar de vormen neigden nog naar de naburige Romaanse stijl (halve bogen over de stenen zuilen) en versierd met muurschilderingen over het leven van Jezus als kind.

Wat vooral interessant is, zijn de bogen boven de Romaanse zuilen uit de eerste helft van de 12de eeuw die de gotische kloostergang overleefde. Er zijn zes historische Romaanse kapitelen die gerelateerd zijn aan de fundamentele thema's van Genesis:

- De schepping van Adam (de heilige drie-eenheid wordt weergegeven als een lichaam met drie hoofden)
- De verleiding van Adam door Eva in het paradijs en Caïn en Abel
- De Zondvloed
- De geschiedenis van Abraham
- Het feestmaal van Herodes met de dansende Salomon en de onthoofde baptist San Juan.
- Geestelijke personen die participeerden bij de inwijding van de Romaanse kerk in 1099.

In deze kerk staat ook de prachtige Christus van Lecina, een schitterende gestalte van hout uit de 12de eeuw.

